

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Yayın Geliş Tarihi / Received: 06.07.2021

Yayına Kabul Tarihi / Accepted: 30.10.2021

Bu makale için önerilen kaynak gösterimi / To cite this article (Chicago, 17-A sürüm / Chicago, 17<sup>th</sup> A):

Karaca, Mustafa, Çakı, Caner, Bahadır Dari, Abdülhakim. "Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Savaş Suçu Bağlamında Sovyetler Birliği Propagandasında Nazi Almanya'sının Sunumu." *Uluslararası Suçlar ve Tarih / International Crimes and History* 22, (2021): 75-106.

# BÜYÜK VATANSEVERLİK SAVAŞI'NDA SAVAŞ SUÇU BAĞLAMINDA SOVYETLER BİRLİĞİ PROPAGANDASINDA NAZİ ALMANYA'SININ SUNUMU

**Mustafa KARACA**

Doç. Dr.

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü  
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8204-6154>

**Caner ÇAKI**

Dr.

Bağımsız Araştırmacı  
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1523-4649>

**Abdülhakim Bahadır DARI**

Dr. Öğr. Üyesi

Yalova Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi İletişim ve Tasarım Bölümü  
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3525-5823>

**Öz:** *Büyük Vatanseverlik Savaşı, Sovyetler Birliği'nin İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanya'sı ve müttefiklerine karşı verdiği mücadele dönemini ifade etmektedir. Bu dönemde Sovyetler Birliği, Nazi Almanya'sına karşı çeşitli propaganda faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Nazilerin savaş sırasında savaş suçu işlediğine yönelik söylemlerin ortaya konulması da bu propaganda faaliyetlerinden bir kısmını oluşturmuştur. Bu süreçte Sovyetler Birliği'nde hazırlanan çeşitli propaganda posterlerinde Alman ordularının Sovyetler Birliği içerisinde savaş suçu işlediği iddia edilmiştir. Çalışma kapsamında Büyük Vatanseverlik Savaşı sırasında Sovyetler Birliği'nde hazırlanan propaganda posterlerinde Nazi Almanya'sının savaş suçu bağlamında*

*hangi yazılı ve görsel göstergeler üzerinden sunulduğunun ve Sovyetler Birliği'nin savaş suçu propagandası üzerinden Sovyetler Birliği halkına hangi mesajları vermeye çalışmasının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada örneklem olarak belirlenen propaganda posterleri ABD'li dilbilimci Charles Sanders Peirce'in göstergebilim kavramları ışığında savaş suçu boyutunda analiz edilmiştir. Elde edilen bulgularda propaganda posterleri üzerinden Nazi Almanya'sının sivillere zulmeden ve onları katleden katillerin ülkesi olarak sunulduğu ortaya konulmuştur. Bu şekilde Sovyetler Birliği'nin savaş suçu propagandası üzerinden Nazi Almanya'sına karşı Sovyetler Birliği halklarını topyekûn bir mücadeleye çağırdığı sonucuna ulaşılmıştır.*

**Anahtar Kelimeler:** *Büyük Vatanseverlik Savaşı, Savaş Suçu, Nazi Almanya'sı, Propaganda, Sovyetler Birliği, Suç*

### **THE PRESENTATION OF THE NAZI GERMANY IN THE SOVIET UNION PROPAGANDA IN THE CONTEXT OF THE WAR CRIME IN GREAT PATRIOTIC WAR**

**Abstract:** *The Great Patriotic War refers to the period of the Soviet Union's struggle against Nazi Germany and its allies during the Second World War. In this period, the Soviet Union conducted various propaganda activities against Nazi Germany. The discourses that the Nazis committed war crimes during the war is a part of these propaganda activities. In this process, it was claimed in various propaganda posters prepared in the Soviet Union that the German armies committed war crimes in the Soviet Union. Within the scope of the study, the written and visual indicators of the war crimes committed by the Nazi Germany used in the propaganda posters by the Soviet Union during the Great Patriotic War were investigated. In this context, it was aimed to reveal what messages were given to the people of the Soviet Union. For this purpose, propaganda posters determined as samples in the study were analysed in terms of war crimes, based on the semiotics concepts of the US linguist Charles Sanders Peirce. Within the framework of the findings, it was revealed that Nazi Germany through propaganda posters was presented as the country of murderers, which persecuted and murdered civilians. In this context, it was concluded that the Soviet Union called the peoples of the Soviet Union to a total struggle against Nazi Germany through war crime propaganda.*

**Keywords:** *Great Patriotic War, War Crime, Nazi Germany, Propaganda, Soviet Union, Crime*

## **Giriş**

Sovyetler Birliği, İkinci Dünya Savaşı'ndan kısa bir süre önce 23 Ağustos 1939 tarihinde Nazi Almanya'sıyla Alman-Sovyet Saldırmazlık Paktı'nı (bir diğer adıyla Molotov-Ribbentrop Paktı) imzalamıştır. Anlaşmadan sonra Polonya, Nazi Almanya'sı ve Sovyetler Birliği tarafından işgal edilmiştir. Nazi Almanya'sının Polonya'yı işgali, İngiltere ve Fransa'nın Nazi Almanya'sına savaş ilan etmesine ve İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasına yol açmıştır. Bu süreçte Sovyetler Birliği, savaşta tarafsız kalmayı tercih etmiş, diğer yandan Finlandiya'yla Kış Savaşı'na girişmiş, ayrıca Baltık ülkeleri Estonya, Letonya ve Litvanya'yı işgal etmiştir. Buna karşılık 22 Haziran 1941 tarihinde Sovyetler Birliği, Nazi Almanya'nın işgaline maruz kalmış ve İkinci Dünya Savaşı'na dâhil olmuştur. Bu aşamada Sovyetler Birliği topyekûn bir seferberlik başlatarak, Nazi Almanya'sına karşı mücadeleye girişmiştir. Savaş sırasında Sovyetler Birliği propagandası, Nazi Almanya'sına karşı Sovyetler Birliği halkını harekete geçirebilmek için çeşitli söylemlere yönelmiştir. Bunlardan biri de Nazi Almanya'sının savaş suçu işlediğinin ileri sürülmesidir. Sovyetler Birliği propagandası Nazi Almanya'sının savaş suçu işlediğini ileri sürerek, Sovyetler Birliği'nde Nazi Almanya'sına karşı olumsuz algının güçlenmesine çalışmıştır.

Savaş suçlarını konu alan çeşitli akademik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda: Levy, savaş suçu yargılamalarının hukuku ve usulünü;<sup>1</sup> Wald, uluslararası mahkemeler tarafından savaş suçlarının cezalandırılmasını;<sup>2</sup> Bloxham, Almanya'da İngiliz savaş suçlarının yargılama politikasını;<sup>3</sup> Ratner, Belçika'nın savaş suçları statüsünü;<sup>4</sup> Gordy, savaş suçları, organize suçlar ve kamu kurumlarına güveni;<sup>5</sup> Kerr, eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Bosna'daki savaş suçlarının siyasetini;<sup>6</sup> Nils, savaş ve savaş suçları bağlamında onarıcı ve

- 1 Albert G. Levy, "The Law and Procedure of War Crime Trials," *The American Political Science Review* 37, no. 6 (1943): 1052-1081.
- 2 Patricia M. Wald, "Punishment of War Crimes by International Tribunals," *Social Research: An International Quarterly* 69, no. 4 (2002): 1125-1140.
- 3 Donald Bloxham, "British War Crimes Trial Policy in Germany, 1945-1957: Implementation and Collapse," *Journal of British Studies* 42, no. 1 (2003): 91-118.
- 4 Steven R. Ratner, "Belgium's War Crimes Statute: A Postmortem," *The American Journal of International Law* 97, no. 4 (2003): 888-897.
- 5 Eric Gordy, "Serbia after Djindjic: War Crimes, Organized Crime, and Trust in Public Institutions," *Problems of Post-Communism* 51, no. 3 (2004): 10-17.
- 6 Rachel Kerr, "The Road from Dayton to Brussels? The International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia and the Politics of War Crimes in Bosnia," *European Security* 14, no. 3 (2005): 319-337.

cezalandırıcı adaleti;<sup>7</sup> Zgonjanin, silahlı çatışma zamanlarında kütüphanelerin ve arşivlerin yok edilmesine ilişkin savaş suçlarının kovuşturulmasını;<sup>8</sup> Hagan ve Ivković, savaş suçları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü;<sup>9</sup> Johansen, ABD'nin Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne yönelik politikasının soykırım, savaş suçları ve insanlığa karşı suçların önlenmesine etkisini;<sup>10</sup> Segesser, Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı sırasında savaş suçlarının cezalandırılması üzerine uluslararası tartışmayı;<sup>11</sup> Jodoin, bir savaş suçu olarak terörizmi;<sup>12</sup> Segesser, Birinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında harp esirleri, tehcir ve mültecilere karşı işlenen savaş suçlarının cezasını;<sup>13</sup> Tumber, gazeteciler, savaş suçları ve uluslararası adaleti;<sup>14</sup> Henry, savaş zamanı cinsel şiddet mağdurları için uluslararası savaş suçu davalarının sınırları ve potansiyelini;<sup>15</sup> Alamgir ve D'Costa, savaş suçları ve siyasi suçları;<sup>16</sup> Golčevski vd., çatışma sonrası Sırbistan'da medyanın savaş suçlarını çerçevelemesini<sup>17</sup> ele almıştır.

Savaş suçlarını inceleyen akademik çalışmalarda çeşitli ülkelerdeki savaş suçları ele alınmıştır. Bu çalışmalar içerisinde; Ginsburgs, İkinci Dünya Savaşı sırasında Rus cephesinde savaş kanunları ve savaş

- 7 Christie Nils, "Restorative and Retributive Justice in the Context of War and War Crimes," *Temida* 8, no. 4 (2005): 27-32.
- 8 Sanja Zgonjanin, "The Prosecution of War Crimes for the Destruction of Libraries and Archives during Times of Armed Conflict," *Libraries & Culture* 40, no. 2 (2005): 128-144.
- 9 John Hagan ve Sanja Kutnjak Ivković, "War Crimes, Democracy, and the Rule of Law in Belgrade, the Former Yugoslavia, and Beyond," *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 605, no. 1 (2006): 129-151.
- 10 Robert C. Johansen, "The Impact of US Policy toward the International Criminal Court on the Prevention of Genocide, War Crimes, and Crimes against Humanity," *Human Rights Quarterly* 28, no. 2 (2006): 301-331.
- 11 Daniel Marc Segesser, "The International Debate on the Punishment of War Crimes during the Balkan Wars and the First World War," *Peace & Change* 31, no. 4 (2006): 533-554.
- 12 Sébastien Jodoin, "Terrorism as a War Crime," *International Criminal Law Review* 7, no. 1 (2007): 77-115.
- 13 Daniel Marc Segesser, "The Punishment of War Crimes Committed against Prisoners of War, Deportees and Refugees during and after the First World War," *Immigrants & Minorities* 26, no. 1-2 (2008): 134-156.
- 14 Howard Tumber, "Journalists, War Crimes and International Justice," *Media, War & Conflict* 1, no. 3 (2008): 261-269.
- 15 Nicola Henry, "Witness to Rape: The Limits and Potential of International War Crimes Trials for Victims of Wartime Sexual Violence," *International Journal of Transitional Justice* 3, no. 1 (2009): 114-134.
- 16 Jalal Alamgir ve Bina D'Costa, "The 1971 Genocide: War Crimes and Political Crimes," *Economic and Political Weekly* 46, no. 13 (2011): 38-41.
- 17 Nenad Golčevski, Johannes von Engelhardt ve Hajo G. Boomgaarden, "Facing the Past: Media Framing of War Crimes in Post-Conflict Serbia," *Media, War & Conflict* 6, no. 2, (2013): 117-133.

**Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Savaş Suçu Bağlamında  
Sovyetler Birliği Propagandasında Nazi Almanya'sının Sunumu**

suçlarını;<sup>18</sup> Meron, Yugoslavya'daki savaş suçları davalarını;<sup>19</sup> Donagan, İngiliz İç Savaşı'nda savaş suçunu;<sup>20</sup> Meron, Yugoslavya'da savaş suçlarını;<sup>21</sup> Pankhurst, Etiyopya'daki İtalyan faşist savaş suçlarını;<sup>22</sup> Marong ve Jalloh, Liberya'daki savaş suçları davalarını;<sup>23</sup> Abrahams, Kosova'da savaş suçlarını;<sup>24</sup> Maga, Japon savaş suçları mahkemelerini;<sup>25</sup> Focardi ve Klinkhammer, İtalya'nın savaş suçları sorununu;<sup>26</sup> Labanca, İtalyan kolonilerinde sömürge yönetimi, sömürge baskısı ve savaş suçlarını;<sup>27</sup> Santarelli, işgal altındaki Yunanistan'da İtalyan savaş suçlarını;<sup>28</sup> Clark, Bosna'da savaş suçlarını;<sup>29</sup> Shah, Pakistan'daki silahlı çatışmada savaş suçlarını;<sup>30</sup> Mullins, 2008 Gürcistan-Rusya çatışmasında savaş suçlarını;<sup>31</sup> Russell, Vietnam'daki savaş suçlarını;<sup>32</sup> D'Costa, Güney Asya'daki savaş suçlarını;<sup>33</sup> Tanaka, İkinci Dünya Savaşı'nda Japon savaş suçlarını<sup>34</sup> incelemiştir.

- 18 George Ginsburgs, "Laws of War and War Crimes on the Russian Front during World War II: The Soviet View," *Soviet Studies* 11, no. 3 (1960): 253-285.
- 19 Theodor Meron, "The Case for War Crimes Trials in Yugoslavia," *Foreign Affairs* 72, no. 3 (1993): 122-135.
- 20 Barbara Donagan, "Atrocity, War Crime, and Treason in the English Civil War," *The American Historical Review* 99, no. 4 (1994): 1137-1166.
- 21 Theodor Meron, "War Crimes in Yugoslavia and the Development of International Law," *American Journal of International Law* 88, no. 1 (1994): 78-87.
- 22 Richard Pankhurst, "Italian Fascist War Crimes in Ethiopia: A History of Their Discussion, from the League of Nations to the United Nations (1936-1949)," *Northeast African Studies* 6, no. 1/2 (1999): 83-140.
- 23 Alhagi Marong ve Cherner Jalloh, "Ending Impunity: the Case for War Crimes Trials in Liberia," *African Journal of Legal Studies* 1, no. 2 (2005): 53-80.
- 24 Fred. Abrahams, *Under Orders: War Crimes in Kosovo* (The United States: Human Rights Watch, 2001),
- 25 Timothy P. Maga, *Judgment at Tokyo: the Japanese War Crimes Trials*. (The United States: University Press of Kentucky, 2001).
- 26 Filippo Focardi ve Lutz Klinkhammer, "The Question of Fascist Italy's War Crimes: the Construction of a Self-Acquitting Myth (1943-1948)," *Journal of Modern Italian Studies* 9, no. 3 (2004): 330-348.
- 27 Nicola Labanca, "Colonial Rule, Colonial Repression and War Crimes in the Italian Colonies," *Journal of Modern Italian Studies* 9, no. 3 (2004): 300-313.
- 28 Lidia Santarelli, "Muted Violence: Italian War Crimes in Occupied Greece," *Journal of Modern Italian Studies* 9, no. 3 (2004): 280-299.
- 29 Janine Natalya Clark, "Genocide, War Crimes and the Conflict in Bosnia: Understanding the Perpetrators," *Journal of Genocide Research* 11, no. 4 (2009): 421-445.
- 30 Niaz A. Shah, "War Crimes in the Armed Conflict in Pakistan," *Studies in Conflict & Terrorism* 33, no. 4 (2010): 283-306.
- 31 Christopher W. Mullins, "War Crimes in the 2008 Georgia-Russia Conflict," *The British Journal of Criminology* 51, no. 6, (2011): 918-936.
- 32 Bertrand Russell, *War Crimes in Vietnam*. (The United States: NYU Press, 2011).
- 33 Bina D'Costa, *Nationbuilding, Gender and War Crimes in South Asia*. (The United Kingdom: Routledge, 2012).
- 34 Yuki Tanaka, *Hidden Horrors: Japanese War Crimes in World War II*. (The United States: Rowman & Littlefield, 2017).

Nazi Almanya'sı özelinde de savaş suçlarını konu alan çeşitli akademik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar içerisinde de; Nemes, Avustralya'da Nazi savaş suçlularının cezalandırılmasını;<sup>35</sup> Kochavi, Nazi Almanyası'nın Mihver vatandaşlarına karşı işlediği suçlara tepkiyi;<sup>36</sup> Rivello, İtalya'da Nazi kuvvetleri tarafından işlenen savaş suçlarının kovuşturulmasını;<sup>37</sup> Sorokina, Sovyetler Birliği'nde Nazi suçlarının soruşturulmasını;<sup>38</sup> Salter, Nazi savaş suçları ve ABD istihbaratını;<sup>39</sup> Jockusch, Müttefiklerin işgal altındaki Almanya'daki Nazi savaş suçu davalarına Yahudilerin tepkilerini;<sup>40</sup> Zillmer vd., Nazi savaş suçlularına psikolojik soruşturmayı;<sup>41</sup> Rosenbaum, Nazi savaş suçlularının yargılanmasını<sup>42</sup> incelemiştir.

Çalışmada Sovyetler Birliği'nin Nazi Almanya'sına karşı gerçekleştirilen savaş suçu propagandasına ışık tutulması amaçlanmıştır. Bu aşamada "Sovyetler Birliği propagandasında Nazi Almanya'sı ve savaş suçları arasında nasıl bir ilişkililik meydana getirilmektedir?" sorusu çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu amaçla çalışmada Sovyetler Birliği tarafından savaş suçları boyutunda Nazi Almanya'sını konu alan propaganda posterleri nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilim yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen analizler sonucunda aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

- Sovyetler Birliği propagandasında Nazi Almanya'sı hangi görsel ve yazılı göstergeler üzerinden sunulmaktadır?

35 Irene Nemes, "Punishing Nazi War Criminals in Australia: Issues of Law and Morality," *Current Issues in Criminal Justice* 4, no. 2 (1992): 141-156.

36 Arie J. Kochavi, "The Response to Nazi Germany's Crimes against Axis Nationals: The American and British Positions," *Diplomacy and Statecraft* 5, no. 2 (1994): 334-357.

37 Pier Paolo Rivello, "The Prosecution of War Crimes Committed by Nazi Forces in Italy," *Journal of International Criminal Justice* 3, no. 2 (2005): 422-433.

38 Marina A. Sorokina, "People and Procedures: Toward a History of the Investigation of Nazi Crimes in the USSR," *Kritika: Explorations in Russian and Eurasian History* 6, no. 4 (2005): 797-831.

39 Michael Salter, *Nazi War Crimes, US Intelligence and Selective Prosecution at Nuremberg: Controversies Regarding the Role of the Office of Strategic Services*. (The United Kingdom: Routledge, 2007).

40 Laura Jockusch, "Justice at Nuremberg? Jewish Responses to Nazi War-Crime Trials in Allied-Occupied Germany," *Jewish Social Studies: History, Culture, Society* 19, no. 1, (2012): 107-147.

41 Eric A. Zillmer, Molly Harrower, Barry A. Ritzler and Robert P. Archer, *The Quest for the Nazi Personality: A Psychological Investigation of Nazi War Criminals*. (The United States: Routledge, 2013).

42 Alan S. Rosenbaum, *Prosecuting Nazi War Criminals*. (The United States: Routledge, 2019).

## Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Savaş Suçu Bağlamında Sovyetler Birliği Propagandasında Nazi Almanya'sının Sunumu

- Sovyetler Birliği propagandasında hangi savaş suçlarıyla Nazi Almanya'sı ilişkilendirilmektedir?
- Sovyetler Birliği propagandasında iddia edilen Nazi Almanya'sının savaş suçları üzerinden Sovyetler Birliği halkına hangi mesajlar verilmektedir?

Çalışmada elde edilen bulgular, İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'nin Nazi Almanya'sına karşı propagandasına ışık tutması, savaş suçları ve propaganda arasındaki ilişkiyi yansıtması ve kitlelerin harekete geçirilmesinde savaş suçları propagandasının rolünü açıklaması bakımından önem taşımaktadır. Bu açıdan çalışmanın savaş suçları ve propaganda üzerine iletişim, tarih, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler alanında incelemede bulunan araştırmacılar için önemli bir kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir.

### Savaş Suçunun Propaganda Boyutu

Savaş suçu, savaş yasalarının ihlal edilerek, kişi veya kişilerin cezai yaptırıma maruz kalmasını ifade etmektedir. Savaş suçları içerisinde yağma, tecavüz, işkence ve katliam gibi çeşitli suçlar yer almaktadır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra savaş suçlarının yargılanması önemli bir konu haline gelmiş, savaş suçu işleyenler çeşitli şekillerde cezalandırılmıştır. Örneğin 1945 ve 1949 yılları arasında, Amerikalı, İngiliz, Fransız ve Sovyet savcılarını, toplu olarak "Nürnberg Davaları" olarak adlandırılan davada, yaklaşık 207 Nazi savaş suçları ve insanlığa karşı suçlarla suçlanmış ve yargılamıştır.<sup>43</sup> Ülkeler, savaş dönemlerinde savaş suçlarını düşman ülkelere karşı propaganda amaçlı kullanabilmektedir. Bu aşamada düşman ülkeye karşı girişilen savaş suçu propagandasında, düşman ülkenin çeşitli savaş suçları gerçekleştirdiği ileri sürülebilmekte, bu şekilde kamuoyunda düşman ülkeye karşı nefret oluşturulabilmektedir. Oluşturulan nefret söylemiyle kitleler nezdinde savaşın meşrulaştırılmasına ya da kitlelerin savaş çabalarına desteğinin artırılmasına çalışılabilmektedir. Savaş suçu propagandasında, gazetelerde düşman ülkenin sivilleri katlettiğine yönelik haberler yayınlanabilmekte, radyo ve televizyondan savaş suçuna tanık olan kişiler konuşturulabilmekte ya da posterlerde düşman ülkenin işlediği iddia edilen savaş suçları resmedilebilmektedir. Tüm bu

43 Hilary Earl, "Prosecuting Genocide Before the Genocide Convention: Raphael Lemkin and the Nuremberg Trials, 1945–1949," *Journal of Genocide Research* 15, no. 3, (2013): 317.

süreçte savaş suçu propagandası, ülkelerin savaş süresince kamuoyunu etki altına alma hedeflerine hizmet edebilmektedir.

Birinci Dünya Savaşı sırasında savaş suçu propagandası, İngiliz propagandası tarafından Almanya'ya karşı etkili bir şekilde kullanılmıştır. İngiliz propagandası, Almanya'nın Belçika'yı işgali sırasında savaş suçu işlediğine ilişkin söylemlere yönelmiştir.<sup>44</sup> İkinci Dünya Savaşı'nda sivillere karşı savaş suçu işlendiğine yönelik çeşitli propaganda faaliyetleri gerçekleştirilerek, kitleleri istenilen yönde harekete geçirmek için savaş suçu propagandasından yararlanılmıştır. Örneğin ABD propagandasında Japonya'nın sivilleri katlettiğine yönelik korku oluşturularak, ABD halkının savaş çabalarına destek vermesine çalışılmıştır.<sup>45</sup> Soğuk Savaş döneminde Çin, savaş suçu propagandasını farklı bir boyuta taşımıştır. Kore Savaşı sırasında, Çinli yetkililer Kore ve Çin'deki sözde Amerikan mikrop saldırılarına karşı sansasyonel bir propaganda kampanyası başlatmıştır. Çin hükümeti, savaşa yönelik isteği artırmak için göklerden yağan Amerikan böcekleri ve hastalıklarının tuhaf hayaleti hakkında popüler endişeleri körüklemeye çalışmıştır. Yetkililer, halkın feryadından hızla yararlanmış ve onları devletin amaçları doğrultusunda harekete geçirmiştir.<sup>46</sup> Irak'ın 1990 yılında Irak'ın Kuveyt'i işgali sırasında da savaş suçu propagandası etkili bir şekilde kullanılmıştır. Nayirah Tanıklığı olarak bilinen olayda ABD Kongresi İnsan Hakları Komisyonu önünde Kuveytli bir kız, Iraklı askerlerin Kuveyt'te bir hastanede bebekleri kuvözden çıkarıp öldürdüğüne yönelik açıklamada bulunmuştur. Aylar sonra, New York Times'ta yayınlanan bir makale ve ardından "60 Dakika" ve "20-20" televizyon programlarındaki hikayeler, Nayirah'ın Kuveyt'in ABD büyükelçisinin kızı olduğunu ortaya çıkarmıştır.<sup>47</sup> Buna karşılık ABD, Irak'a karşı savaşa girmiş ve Irak güçlerini Kuveyt'ten çekilmeye zorlamıştır.

44 S. Garthve Jowett ve Victoria O'Donnell, *Propaganda & Persuasion* (The United States: Sage, 2014), 217.

45 Serkan Kızılcı ve Tamer Kavuran, "İkinci Dünya Savaşı'nda Japonya Karşısı ABD Propaganda Posterlerinin Korku Çekiciliği Bağlamında İncelenmesi," *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi* 1, no. 3, (2019): 75.

46 Andrew Kuech, "Cultivating, Cleansing, and Performing the American Germ Invasion: The Anatomy of a Chinese Korean War Propaganda Campaign," *Modern China* 46, no. 6, (2020): 612.

47 James E. Grunig, "Public Relations and International Affairs: Effects, Ethics and Responsibility," *Journal of International Affairs* 47, no. 1, (1993): 137.



## **Sovyetler Birliği'nin Savaş Suçu Bağlamında Nazi Almanya'sına Karşı Propagandası**

Sovyetler Birliği, Nazi Almanya'sının 22 Haziran 1941 tarihinde giriştiği Barbarossa Harekâtı'ndan sonra Nazi Almanya'sına karşı topyekûn bir seferberlik başlatmıştır. Sovyetler Birliği propagandası, dönemin önde gelen kitle iletişim araçlarından yararlanarak Nazi Almanya'sına karşı faaliyetlere yönelmiştir. Bu propaganda faaliyetlerinden bir kısmında Sovyetler Birliği mizahi öğeler kullanarak, Hitler'i gülünç bir şekilde kitlelere sunmuştur. Bu şekilde Nazi propagandasında inşa edilen Hitler'in kişilik kültürünün etkisi kırılarak, Hitler, Sovyetler Birliği toplumunda itibarsızlaştırılmaya çalışılmıştır. Diğer yandan Sovyetler Birliği propagandası Sovyetler Birliği'ni işgal eden Alman ordularını sivilleri katleden bir ordu şeklinde kitlelere sunmuştur. Daha da ileri gidilerek Alman ordusu, korkutucu canavarlar şeklinde propaganda posterlerinde resmedilmiştir. Sovyetler Birliği propagandasında Alman ordusunun işgal edilen Sovyetler Birliği topraklarında sivilleri katlettiği belirtilerek, savaş suçu işlediği ileri sürülmüştür. Nazi propagandası ise Sovyetler Birliği'nin savaş suçu propagandasına karşılık olarak Stalin'in liderliğindeki Sovyetler Birliği'nin savaş suçu işlediğini savunmuştur. Bu aşamada Nazi propagandası, Katyn Katliamı'nı Sovyetler Birliği'ne karşı etkili bir propaganda aracı olarak kullanmıştır. Katyn Katliamı, İkinci Dünya Savaşı yıllarında Sovyetler Birliği tarafından binlerce Polonyalı asker ve sivilin öldürülmesi olayıdır. 5 Mart 1940 tarihinde Sovyet Komünist Partisi'nin önde gelen komitesi olan Politbüro, Stalin tarafından birkaç gün önce alınan ve yaklaşık 15.000 Polonyalı savaş esirinin infaz edilmesi kararını resmen onaylamıştır.<sup>48</sup>

Sovyetler Birliği propagandasında kamuoyunda doğrudan Nazi Almanya'sına karşı nefret oluşturulmaya çalışılmış, bu aşamada medyada Alman ordusu sivilleri katlederek savaş suçu işleyen bir ordu olarak kitlelere sunulmuştur. Bu şekilde Kızıl Ordu askerlerinin Alman ordusuna teslim olmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Sovyetler Birliği'nin savaş suçu propagandasında Hitler ve Faşizm\* ideolojisi ön plana çıkarılmış, Alman ordusunun Hitler'in emriyle Faşizm

48 George Sanford, "The Katyn Massacre and Polish-Soviet Relations, 1941-43," *Journal of Contemporary History* 41, no. 1, (2006): 95.

\* Faşizm ideolojisi, Benito Mussolini liderliğinde İtalya'da egemen olan bir ideolojidir. Nazi Almanya'sında ise Nasyonal Sosyalizm (Nazizm) ideolojisi egemen olmuştur. Buna rağmen Sovyetler Birliği propagandasında Nazi Almanya'sına karşı gerçekleştirilen propagandada Faşizm söylemi kullanılmıştır.

ideolojisinin etkini arttırmak için savaştığı mesajı verilmiştir. Böylece savaş suçu propagandası üzerinden hem Hitler yönetimine hem de Faşizm ideolojisine yönelik olumsuz algının güçlendirilmesine çalışılmıştır. 1943 yılında Nazi Almanya'sının Sovyetler Birliği'ne karşı ağır yenilgi almaya başlamasından sonra Sovyetler Birliği, Nazi Almanya'sına karşı iddia edilen savaş suçlarıyla Sovyetler Birliği hakkında intikam duygusu oluşturmaya yönelmiştir. Bu şekilde Sovyetler Birliği, Kızıl Ordu'nun Berlin'e kadar ilerlemesini teşvik etmeye çalışmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da Sovyetler Birliği'nin Nazi Almanya'sına karşı savaş propagandası sürmüştür. 1950 yapımı *Berlin'in Düşüşü* adlı Sovyetler Birliği'nin propaganda filminde Nazi Almanya'sının savaş suçu işlediğine yönelik sahnelere yer verilmiştir. Diğer yandan savaştan sonra Sovyetler Birliği, Katyn Katliam'ını kabul etmemiş, katliamın Nazi Almanya'sı tarafından gerçekleştirildiğine yönelik propagandaya girişmiştir. Sovyetler Birliği, Nazilerin savaş suçunu konu alan söylemlerini Soğuk Savaş döneminde İsrail karşıtı propagandada kullanmıştır.<sup>49</sup> Bu aşamada Sovyetler Birliği propagandası, İsrail'i Nazi Almanya'sı gibi savaş suçu işlemekle suçlamıştır.

## Yöntem

Çalışma kapsamında propaganda posterleri, Sergo Grigorian'ın koleksiyonunda yer alan Sovyetler Birliği'nin 317 Büyük Vatanseverlik Savaşı sırasında kullanılan propaganda posterleri içerisinden seçilmiştir.<sup>50</sup> Amaçlı örneklem metodu kullanılarak 316 propaganda posterleri içerisinden Nazi Almanya'sının savaş suçu işlediğine yönelik algı oluşmasına yol açan 9 propaganda posterleri çalışmanın örnekleme olarak belirlenmiştir. Çalışmada posterler üzerinden verilmek istenen açık ve gizli mesajların kapsamlı olarak açıklanabilmesi için posterler, ABD'li dilbilimci Charles Sanders Peirce'in göstergebilim kavramları ışığında analiz edilmiştir. Göstergebilim alanında çeşitli modeller bulunmaktadır.<sup>51</sup> Buna karşılık Peirce ve İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure göstergebilim alanındaki ilk çalışmaları gerçekleştirmiştir.

49 Sadık Çalışkan, "Soğuk Savaş Döneminde Sovyetler Birliği'nin İsrail Karşıtı Söylemlerinin Propaganda Posterlerindeki Sunumu," *Selçuk İletişim* 13, no. 2, (2020): 705.

50 Redavantgarde, "Büyük Vatanseverlik Savaşı Konulu Propaganda Posterleri," erişim 22 Haziran 2021, <http://redavantgarde.com/collection/show-collection/?themelid=8>.

51 Mehmet Sezai Türk, Özkan Avcı, Tuğba Baytimur, "Çin Halk Cumhuriyeti'nde Sovyet Revizyonizmi'ne Karşı Kitapların Propaganda Amaçlı Kullanımı," *Türk Kütüphaneciliği* 35, no. 2, (2021): 165.

Peirce, kavramın anlamlandırılma sürecinde nesne, gösterge ve yorumlayıcıya vurgu yapmaktadır. Peirce nesnelerin belirli göstergeler üzerinden temsil edildiğini belirtmektedir. Bu göstergelerin de insanların zihinlerinde farklı şekillerde oluşabildiğini aktarmaktadır. Peirce, göstergeleri ise görüntüsel gösterge, belirtisel gösterge ve simge olarak üç temelde ele almaktadır. Görüntüsel gösterge, göstergelerin doğrudan insanların zihinlerinde meydana gelen anlamlarını ifade etmektedir.<sup>52</sup> Görüntüsel göstergede gösterge temsil ettiği kavramla benzerlik taşımaktadır. Belirtisel gösterge ise bir durumun varlığının başka bir durumun varlığıyla açıklanmasını ifade etmektedir. Diğer bir deyişle bir gösterge veya bir olay üzerinden başka bir göstergenin veya olayın varlığı ortaya çıkmaktadır. Son olarak simge ise kavramla aralarında herhangi bir benzerlik olmayan göstergenin kavramı temsil etmesini ifade etmektedir. Bu aşamada insanlar arası uzlaş sonucunda belirli bir simgenin hangi kavramı temsil ettiği anlaşılmaktadır.

### **Bulgular ve Analiz**

Çalışmanın bu kısmında zulüm, kurtarma, Faşizm, bebek katili, esaret, Alman, yenilgi, hesaplaşma ve yargılama konulu dokuz propaganda posterleri göstergebilimsel açıdan analiz edilmiştir.

### **Zulüm Konulu Propaganda Posterleri**

Zulüm konulu propaganda posterleri, 1941 yılında Kobelev Vasily Alekseevich (1895-1946) tarafından hazırlanmıştır. Posterin altında *Faşist tutsaklık, zulüm, eziyet ve işkencedir* (Фашистский плен - это зверства, мучения и пытки) yazısı bulunmaktadır. Görüntüsel gösterge açısından incelendiğinde posterde, Alman askerleri ve bir Kızıl Ordu askerinin resmedildiği görülmektedir. Posterdeki görsel kodlardan Kızıl Ordu askerinin, Alman askerleri tarafından esir alındığı anlaşılmaktadır. Posterdeki Kızıl Ordu askerinin kan içerisinde olduğu görülmektedir. Posterin sol üstünden de bir organ sarkmaktadır. Posterde Alman askerlerinin bazıları bir yeri kazmaktadır. Posterin fonunda kırmızı ve siyah renklere yer verilmektedir.

<sup>52</sup> Mehmet Rifat, *Açıklamalı Göstergebilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2013), 96.



Resim 1. Zulüm Konulu Propaganda Posteri<sup>53</sup>

Belirtisel gösterge boyutunda ele alındığında posterde urgan üzerinden Alman askerlerin, savaş sırasında ele geçirdiği Kızıl Ordu askerlerini infaz ettiği mesajı verilmektedir. Bu aşamada Kızıl Ordu askerinin üstündeki kan, Alman askerleri tarafından şiddete maruz kaldığına yönelik sinekdoş olarak kullanılmaktadır. Posterdeki askerlerin üniformalarından askerlerin hangi ülkenin askerleri olduğu anlaşılmaktadır. Posterdeki Alman askerleri, Sovyetler Birliği’ni işgal eden Alman ordusunun, Kızıl Ordu askeri ise Nazi Almanya’sının Sovyetler Birliği’ni işgali sırasında Alman ordusuna esir düşen Kızıl Ordu askerlerinin metonimi olarak kullanılmaktadır. Propaganda posterini üzerinden Alman askerlerinin, esir aldıkları savaş eserlerine kötü muamelede bulunduğu ve infaz ettiğine yönelik düşünce oluşmaktadır. Posterde urgan ölümü, kan ise şiddeti simgelemektedir. Urgan, esir Kızıl Ordu askerlerinin Alman askerleri tarafından öldürüldüğü düşüncesinin

53 Redavantgarde, “Zulüm Konulu Propaganda Posteri,” erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1226-fascism-imprisonment—it-is-brutality-sufferings-and-torture-.html?themelId=8>.

## Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Savaş Suçu Bağlamında Sovyetler Birliği Propagandasında Nazi Almanya'sının Sunumu

sinekdoşu olarak kullanılmaktadır. Posterin fonundaki siyah ve kırmızı renk ise savaşın Sovyetler Birliği halkı üzerindeki olumsuzluklarını yansıtmaktadır. Diğer yandan posterdeki yazılı göstergelerde Alman ordusundan, faşistler olarak bahsedilmekte, bu şekilde Komünizm ideolojisiyle Nazizm ideolojisi arasında karşılaştırma yapılmaktadır. Poster üzerinden Sovyetler Birliği propagandası, Kızıl Ordu askerlerinin Alman ordusuna esir olmaları durumunda eziyete maruz kalabileceklerine ve infaz edilebileceklerine yönelik mesaj vermektedir. Bu şekilde Sovyetler Birliği propagandası, Kızıl Ordu askerlerinin Alman ordusuna karşı kararlı bir şekilde direnişi sürdürmesini amaçlamaktadır. Posterde Kızıl Ordu askerlerinin Alman ordularına karşı harekete geçirilmesinde korku duygusu ön plana çıkarılmaktadır.

### Kurtarma Konulu Propaganda Posterleri

Kurtarma konulu propaganda posterleri, 1942 yılında Kukryniksy (Кукрыниксы) şeklinde ortak takma ada sahip Mikhail Kupriyanov (1903-1991), Porfiri Krylov (1902-1990) ve Nikolai Sokolov (1903-2000) tarafından hazırlanmıştır. Posterinde sağ üstünde “*Kurtarın!*” (Спаси!) yazısı bulunmaktadır. Görüntüsel gösterge boyutunda ele alındığında posterde bir Alman askerinin bir kadını sürüklediği resmedilmektedir. Her ikisinin yanında da kanlar içerisinde bir çocuk yerde yatmaktadır.



Resim 2. Kurtarma Konulu Propaganda Posterleri<sup>54</sup>

54 Redavantgarde, “Kurtarma Konulu Propaganda Posterleri,” erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1226-fascism-imprisonment—it-is-brutality-sufferings-and-torture-.html?themelD=8>.

Belirtisel gösterge açısından incelendiğinde posterde Alman askerlerinin Sovyetler Birliği'ndeki sivillere yönelik savaş suçu işlediğinin ileri sürüldüğü ortaya çıkmaktadır. Posterdeki askerin üniformasından ve miğferinde bulunan simgeden askerin Alman ordusuna mensup olduğunu anlaşılmaktadır. Posterde yer alan Alman askeri, İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'ni işgal eden Alman ordusunun, sürüklenen kadın ve yerde kan içerisinde yatan çocuk ise Sovyetler Birliği'nde Alman işgaline maruz kalan sivillerin metonimi olarak kullanılmaktadır. Posterdeki kan, ölümü simgelemektedir. Diğer yandan posterdeki kan, Alman ordusunun esaretinde bulunan sivillerin, Alman askerleri tarafından öldürdüğüne yönelik sinekdoş olarak kullanılmaktadır. Posterdeki yazılı gösterge üzerinden Sovyetler Birliği halkının Alman ordusunun esaretinde olan sivilleri kurtarması için harekete geçmesi istenmektedir. Bu aşamada görsel göstergeler üzerinden sivillere yönelik oluşturulan hüznün duygusu ön plana çıkarılmaktadır.

### **Faşizm Konulu Propaganda Posterleri**

Faşizm konulu propaganda posterleri, 1942 yılında Pavchinsky Vadim Vadimovich (1912-1971) tarafından hazırlanmıştır. Posterin sol üstünde “*Faşizmin size getirdiği budur*” (Вот что несет тебе фашизм) yazısı bulunmaktadır. Görüntüsel gösterge açısından incelendiğinde posterde bir elinde tabanca diğer elinde idam tahtası ve ipi ve kelepçe bulunan, Hitler'e benzetilen bir kişinin başka bir kişinin yanında durduğu resmedilmektedir. Posterde Hitler'in yanındaki kişinin kan birikintisi içerisinde uzandığı görülmektedir. Hitler'e benzetilen kişi bir insandan ziyade bir canavar şeklinde sunulmaktadır. Hitler'in ellerinden biri kan içerisinde gösterilmektedir. Posterin fonunda siyah renk kullanılmaktadır.

**Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Savaş Suçu Bağlamında  
Sovyetler Birliği Propagandasında Nazi Almanya'sının Sunumu**



**Resim 3.** Faşizm Konulu Propaganda Posterisi<sup>55</sup>

Belirtisel gösterge boyutunda ele alındığında posterde Hitler'in Sovyetler Birliği halkının ölümüne yol açtığı mesajı verilmektedir. Posterde Hitler, Nazi Almanya'sının, kan içerisinde yatan erkek ise Alman işgali altındaki Sovyetler Birliği halkının metonimi olarak kullanılmaktadır. Posterdeki kelepçe esareti, urgan ve kan ise ölümü simgelemektedir. Posterde yer alan kelepçe, Alman işgali altında sivillerin esaret altında olacağına, urgan ve kan ise Alman işgali altında sivillerin öldürülebileceğine yönelik düşüncenin sinekdoşu olarak kullanılmaktadır. Posterde çalışma kapsamında incelenen ilk posterde olduğu gibi Faşizm ideolojisine yönelik olumsuz mesaj verilmekte, bu şekilde Faşizm ve Komünizm ideolojileri arasında bir karşılaştırma yapılmaktadır. Posterde Hitler'in ön plana çıkarılmasıyla doğrudan Nazi Almanya'sında iktidarda bulunan Nazi rejimine vurgu yapılmakta ve savaş suçlusunu olarak Nazi rejimi ön plana çıkarılmaktadır. Posterdeki siyah fon da Alman işgali altındaki sivillerin yaşadığı olumsuzlukları yansıtmaktadır. Posterde korku duygusunu ön plana çıkararak Sovyetler

55 Redavantgarde, "Faşizm Konulu Propaganda Posterisi," erişim 22 Haziran 2021.  
<http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1226-fascism-imprisonment—it-is-brutality-sufferings-and-torture-.html?themeId=8>.

Birliği propagandası, Nazi rejiminin insanlara huzur, refah ve mutluluk yerine esaret ve ölümü getireceğini ileri sürerek Sovyetler Birliği halkının Alman propagandasının etkisinde kalmalarını engellemeye çalışmaktadır.

### Bebek Katili Konulu Propaganda Posterleri

Bebek katili konulu propaganda posterleri, 1942 yılında Ivanov Viktor Semenovich (1909-1968) ve Burova Olga Konstantinovna (1911-?) tarafından hazırlanmıştır. Posterin altında *Bebek Katillerine Ölüm!* (Смерть детоубийцам!) yazısı bulunmaktadır. Görüntüsel gösterge boyutunda ele alındığında posterde üstünde beyaz elbise bulunan, kanlar içerisinde bir kız çocuğunun çimenlik bir alanda sırt üstü uzandığı resmedilmektedir. Kız çocuğunun elinde ise papatya bulunmaktadır. Posterde altında gamalı haç bulunan bir erkek çizmesinin kız çocuğunun üstünde yer aldığı görölmektedir. Posterin fonunda siyah renk kullanılmaktadır.



Resim 4. Bebek Katili Konulu Propaganda Posterisi<sup>56</sup>

56 Redavantgarde, "Bebek Katili Konulu Propaganda Posterleri," erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1226-fascism-imprisonment—it-is-brutality-sufferings-and-torture-.html?themeId=8>.



## Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Savaş Suçu Bağlamında Sovyetler Birliği Propagandasında Nazi Almanya'sının Sunumu

Belirtisel gösterge açısından incelendiğinde posterde Sovyetler Birliği'ni işgal eden Alman ordusunun sivilleri öldürdüğü ileri sürülmektedir. Posterdeki çizmenin altında bulunan gamalı haç Nazi Almanya'sını simgelemekte, yerde kan içerisinde yatan kız çocuğu ise Alman işgali altında bulunan sivillerin metonimi olarak kullanılmaktadır. Posterdeki kan ölümü simgelemekte ve Alman ordusunun işgal altındaki sivilleri öldürdüğüne yönelik düşüncenin sinekdoşu olarak ön plana çıkmaktadır. Posterdeki yazılı göstergelerde doğrudan Sovyetler Birliği'ni işgal eden Alman askerleri “bebek katilleri” olarak suçlanmakta ve öldürülmeleri istenmektedir. Bu aşamada posterde Sovyetler Birliği propagandası, Alman işgali altındaki sivillere yönelik hüznün oluşturarak Sovyetler Birliği halkının Alman askerlerine karşı harekete geçmesine çalışmaktadır.

### Esaret Konulu Propaganda Posterleri

Esaret konulu propaganda posterleri, 1942 yılında Kukryniksy hazırlanmıştır. Posterin sol üstünde “*Serbest bırakın!*” (Освободи!) yazısı bulunmaktadır. Posterin sol altında ise “*Kızıl Ordu'nun savaşçısı! Almanlar, Sovyet halkını köleleri yapmak istiyor. Toprağımız için, eviniz için, babanızın, karınızın ve çocuğunuzun yaşamı ve özgürlüğü için, Sovyet gücü için, vatanımız için gücünüzü ve hayatınızı esirgmeden savaşın! ALMAN İŞGALCİLERE ÖLÜM!*” (Боец Красной Армии! Немцы хотят сделать советских людей своими рабами. Бейся, не щадя сил и самой жизни, за свою землю, за родной дом, за жизнь и свободу отца, жены и ребёнка, за Советскую власть, за Родину! СМЕРТЬ НЕМЕЦКИМ ОККУПАНТАМ!) yazısı yer almaktadır. Görüntüsel gösterge açısından incelendiğinde posterde bir Alman askerinin iple sarılı bir erkek ve bir kadını bir arabaya koştugu görülmektedir. Araca koşulan erkek ve kadının yanında iple sarılı bir çocuk yer almaktadır. Posterdeki Alman askerinin sol kolunun üstünde ise kuru kafa ve kemik resmi bulunmaktadır.



Resim 5. Esaret Konulu Propaganda Posteri<sup>57</sup>

Belirtisel gösterge boyutunda ele alındığında posterde Sovyetler Birliği'ni işgal eden Alman ordusunun sivillere zulüm ettiği ileri sürülmektedir. Posterdeki askerin üniformasından Alman askeri olduğu anlaşılmaktadır. Posterde yer alan Alman askeri, Sovyetler Birliği'ni işgal eden Alman ordusunun, erkek, kadın ve çocuk ise Alman işgali altındaki sivillerin metonimi olarak kullanılmaktadır. Posterdeki kırbaç, zulmü, ip ise esareti simgelemektedir. Askerin kolunda bulunan kuru kafa ve kemik resimleri de tehlike algısı oluşturmaktadır. Posterdeki yazılı göstergelerde doğrudan Kızıl Ordu askerlerine seslenilmekte ve Alman işgali altındaki sivillerin zor şartlar altında yaşadıklarına yönelik düşünce meydana getirilmektedir. Alman askerlerinin işgalleri altındaki sivilleri köleleştireceği iddia edilerek, Almanlara yönelik olumsuz algı oluşturulmaktadır. Bu şekilde posterde siviller üzerinden hüznün duygusu meydana getirilerek Sovyetler Birliği propagandası, Kızıl Ordu askerlerinin Alman askerlerine karşı kararlılıkla savaşmalarına çalışmaktadır.

57 Redavantgarde, "Esaret Konulu Propaganda Posteri," erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1226-fascism-imprisonment—it-is-brutality-sufferings-and-torture-.html?themeId=8>.

## Alman Konulu Propaganda Posteri

Alman konulu propaganda posteri, 1943 yılında Sokolov-Skalya Pavel Petrovich (1899-1961) tarafından hazırlanmıştır. Posterin üstünde “Alman” *Немец* yazısı bulunmaktadır. Posterin altında ise “*Paslı bir havzanın üzerindeki boş bir kulübede ellerini uzattı ve kayıtsız bir şekilde balık gözüyle kanla kaplı kıza bakıyor. Cam gözler, boş hiçbir şey ifade etmiyor. Görünüşe göre tüm Rusya makineli tüfek onu bekliyor*” (В пустой избе над ржавым тазом Он руки вытянул свои И равнодушно рыбьим глазом Глядит на девушку в крови. Глаза стеклянные, пустые Не выражают ничего. И кажется, что вся Россия У пулемета ждет его) yazısı yer almaktadır. Görüntüsel gösterge boyutunda ele alındığında posterde bir Alman askerinin bir leğenin üstünde kanlı ellerini temizlediği resmedilmektedir. Alman askerinin yanında üstünde silah ve kırbaç bulunan bir masa yer almaktadır. Posterin fonunda siyah renk kullanılmaktadır.



Resim 6. Alman Konulu Propaganda Posteri<sup>58</sup>

58 Redavantgarde, “Alman Konulu Propaganda Posteri,” erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1226-fascism-imprisonment—it-is-brutality-sufferings-and-torture-.html?themeId=8>.

Belirtisel gösterge açısından incelendiğinde posterde Alman askerlerinin sivilleri öldürdüğüne yönelik mesajın verildiği ortaya çıkmaktadır. Posterdeki asker, Sovyetler Birliği'ni işgal eden Alman ordusunun metonimi olarak kullanılmaktadır. Posterdeki kan ölümü simgelemekte ve Alman işgali altındaki sivillerin Alman askerleri tarafından öldürüldüğüne yönelik düşüncenin sinekdoşu olarak ön plana çıkmaktadır. Posterdeki yazılı kodlar üzerinden Alman ordusunun sivilleri katlederken kayıtsız olduğuna yönelik mesaj verilmekte, bu şekilde sivillerin Alman işgal güçlerinin merhametine bırakılmayacağı algısı oluşmaktadır. Posterin siyah fonu üzerinden de Sovyetler Birliği'ndeki sivillerin yaşadığı olumsuzluklara işaret edilmektedir. Posterde sivillerin Alman işgal güçleri tarafından katledildiği iddia edilerek, korku duygusu ön plana çıkarılmaya çalışılmaktadır. Bu şekilde Alman işgaline uğramayan Sovyetler Birliği'ndeki insanların, Alman ordusunun işgaline maruz kalmaması ve işgal altındaki sivillerin kurtarılması için güçlü şekilde mücadele etmesi amaçlanmaktadır.

### Yenilgi Konulu Propaganda Posterleri

94

Yenilgi konulu propaganda posterleri 1943 yılında Kukryniksy tarafından hazırlanmıştır. Posterin altında "*Alman canavarını Sovyet ülkesi için yenin, süngüyle yenin, el bombasıyla yenin, ne isterseniz onunla yenin ama öldürün!*" A. Prokofiev" (За страну советскую бей зверье немецкое, бей штыком, гранатой бей, бей, чем хочешь, но убей! А. Прокофьев) yazısı bulunmaktadır. Görüntüsel gösterge açısından incelendiğinde posterde bir Kızıl Ordu askerinin, yerde yatmakta olan bir kadının üstünde bulunan bir Alman askerini boğazından tuttuğu resmedilmektedir.

## Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Savaş Suçu Bağlamında Sovyetler Birliği Propagandasında Nazi Almanya'sının Sunumu



Resim 7. Yenilgi Konulu Propaganda Posterisi<sup>59</sup>

Belirtisel gösterge boyutunda ele alındığında posterde Alman askerlerin, işgal ettikleri yerlerde sivillerin ölümüne yol açtıklarına yönelik mesaj verildiği ortaya çıkmaktadır. Posterdeki askerlerin üniformalarından hangi ülkenin askerleri olduğu anlaşılmaktadır. Posterde yer alan Alman askeri, Sovyetler Birliği'ni işgal eden Alman ordusunun, Kızıl Ordu askeri Alman ordusuna karşı mücadele veren Kızıl Ordu askerlerinin ve yerde yatan kadın ise Alman işgali altındaki sivillerin metonimi olarak kullanılmaktadır. Posterde Alman askerinin sivilin üstünde bulunması, sivillerin Alman askerleri tarafından öldürüldüğü algısını oluşturmaktadır. Kızıl Ordu askerinin eliyle Alman askerinin boğazını tutması da Kızıl Ordu'nun Alman ordusuna karşı mücadelesini yansıtmaktadır. Posterdeki Alman askeri, zulmü simgelemektedir. Posterdeki yazılı göstergeler, Alman ordusuna karşı Sovyetler Birliği halkının topyekûn bir mücadele içerisine girmesini istemektedir. Bu aşamada posterdeki görsel göstergeler üzerinden oluşturulan hüznün duygusuyla Sovyetler Birliği propagandası, Sovyetler Birliği halkının Alman ordusuna karşı harekete geçmesini amaçlamaktadır.

59 Redavantgarde, "Yenilgi Konulu Propaganda Posterisi," erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1226-fascism-imprisonment—it-is-brutality-sufferings-and-torture-.html?themelD=8>.

## Hesaplaşma Konulu Propaganda Posterleri

Hesaplaşma konulu propaganda posterleri, 1944 yılında Ivanov Viktor Semenovich (1909-1968) tarafından hazırlanmıştır. Posterin altında *Tüm gaddarlıkları için Almanlarla hesaplaşma saati yakın! Faşistlere - bebek katillerine ölüm!* (Близок час расплаты с немцами за все их злодеяния! Смерть фашистам - детоубийцам!) yazısı bulunmaktadır. Görüntüsel gösterge boyutunda ele alındığında posterde bir Alman askerin bir kıza silah doğrulttuğu resmedilmektedir. Posterdeki Alman askerin arkasında ise Hitler'in görseline yer verilmektedir.



Resim 8. Hesaplaşma Konulu Propaganda Posterleri<sup>60</sup>

Belirtisel gösterge açısından incelendiğinde posterde Sovyetler Birliği'ni işgal eden Alman askerlerin sivilleri katlettiği mesajı verilmektedir. Posterde yer alan askerin üniformasından Alman askeri olduğu anlaşılmaktadır. Posterde Hitler, Nazi Almanya'sının, Alman askeri

60 Redavantgarde, "Hesaplaşma Konulu Propaganda Posterleri," erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1226-fascism-imprisonment—it-is-brutality-sufferings-and-torture-.html?themeld=8>.

## Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Savaş Suçu Bağlamında Sovyetler Birliği Propagandasında Nazi Almanya'sının Sunumu

Sovyetler Birliği'ni işgal eden Alman ordusunun ve Alman askerinin silah doğrulttuğu kız ise Alman işgali altındaki sivillerin metonimi olarak kullanılmaktadır. Posterde Hitler'in ve Alman askerinin kollarındaki gamalı haç da Nazi rejimine ve Nazizm ideolojisine vurgu yapmaktadır. Posterdeki Alman askeri ve Hitler, zulmü simgelemektedir. Posterde Alman askerinin kıza silah doğrultulması, Alman askerlerin sivilleri katlettiğine yönelik algının oluşmasına yol açmaktadır. Diğer yandan Hitler'in Alman askerinin arkasında olması Nazi rejiminin, iddia edilen katliamlardan haberdar olduğu mesajını vermektedir. Bu açıdan poster üzerinden iddia edilen savaş suçundan hem Alman ordusu hem de Nazi rejimi sorumlu tutulmaktadır. Posterdeki yazılı göstergelerden Almanlardan hesap sorulacağı belirtilmekte ve Sovyetler Birliği'ni işgali sırasında savaş suçu işleyen Alman askerlerinin de öldürülmesi istenmektedir. Poster, Nazi Almanya'sının Sovyetler Birliği'ne karşı saldırı pozisyonundan savunma pozisyonuna geçtiği bir tarihte yayınlanmaktadır. Kızıl Ordu, Nazi Almanya'sının işgali altındaki toprakları ele geçirmek üzere saldırılara geçmektedir. Bu aşamada poster üzerinden intikam duygusu ön plana çıkarılarak, Sovyetler Birliği halkının Alman ordusuna karşı harekete geçmesine çalışılmaktadır.

### Yargılama Konulu Propaganda Posterleri

Yargılama konulu propaganda posterleri, 1944 yılında Selivanov Vasily Nikolaevich (1902-1982) tarafından hazırlanmıştır. Posterin üstünde “*Yargılama geliyor!*” (Суд Идет!) yazısı bulunmaktadır. Görüntüsel gösterge açısından incelendiğinde posterde bir ABD, bir Kızıl Ordu ve bir İngiliz askerinin Hitler'e benzetilen bir kişiye silah doğrulttukları resmedilmektedir. Hitler'e benzetilen kişinin bir elinde silah diğer elinde ise kesik bir insan başı yer almaktadır. Diğer yandan Hitler'e benzetilen kişinin üstünde kanlı beyaz bir önlük bulunmakta ve ellerinden kan akmaktadır. Müttefik Devletleri askerleri posterde devasa biçimde sunulmakta ve bir yapının duvarını yıktıkları aktarılmaktadır. Yapının içerisinde bir fırın ve fırının çevresinde de kurukafalar bulunmaktadır.



Resim 9. Yargılama Konulu Propaganda Posterleri<sup>61</sup>

Belirtisel gösterge boyutunda ele alındığında posterde Müttefik Devletleri'nin, savaş suçu işlediği ileri sürülen Nazi Almanya'sına müdahale ettiği mesajı verilmektedir. Posterde yer alan kişilerin başlarındaki miğferlerde yer alan bayraklardan askerlerden birinin İngiliz, birinin ABD'li ve bir diğerinin de Kızıl Ordu askeri olduğu anlaşılmaktadır. Posterde Hitler, Nazi Almanya'sının, İngiliz, ABD ve Kızıl Ordu askerleri ise Nazi Almanya'sına karşı mücadele eden Müttefik Devletleri'nin metonimi olarak kullanılmaktadır. Posterde askerlerin devasa boyutta sunulması, Müttefik Devletleri'nin Nazi Almanya'sından daha güçlü olduğu mesajını vermektedir. Askerlerin duvarı yıkmasıyla da Müttefik Devletleri'nin saldırıları sonucunda Nazi Almanya'sının maruz kaldığı yıkıma işaret edilmektedir. Posterde Hitler'in elindeki kesik baş, Nazi Almanya'sının sivilleri katlettiği algısını meydana getirmektedir. Posterdeki kurukafalar ve kan, ölümü simgelemektedir. Posterde yer alan fırın, katledilen sivillerin fırında yakıldığı algısını oluşturmaktadır. Poster üzerinden Sovyetler Birliği

61 Redavantgarde, "Yargılama Konulu Propaganda Posterleri," erişim 22 Haziran 2021.  
<http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1226-fascism-imprisonment—it-is-brutality-sufferings-and-torture-.html?themeId=8>.



## Büyük Vatanseverlik Savaşı'nda Savaş Suçu Bağlamında Sovyetler Birliği Propagandasında Nazi Almanya'sının Sunumu

propagandası, Nazi Almanya'sına karşı nefret duygusunu ön plana çıkararak, Sovyetler Birliği halkının Nazi Almanya'sına karşı mücadelesini kararlı bir şekilde sürdürmesine çalışmaktadır.

### Sonuç

Çalışma kapsamında incelenen savaş suçu bağlamındaki posterlerde Sovyetler Birliği propagandasında Nazi Almanya'sına karşı doğrudan nefret söylemine yöneldiği ortaya çıkarılmıştır. Bu aşamada Nazi Almanya'sına karşı oluşturulan nefretle Kızıl Ordu'nun Alman işgal güçlerine karşı mücadelesinin güçlendirilmesine ve Sovyetler Birliği halkının savaş çabalarına desteğinin arttırılmasına çalışıldığı ileri sürülebilmektedir. Posterlerde Nazi Almanya'sı Alman askerleri ve Hitler görselleri üzerinden temsil edilmiştir. Yazılı göstergelerde ise Sovyetler Birliği'ni işgal eden Nazi Almanya'sının askerleri faşistler ve bebek katilleri olarak kitlelere sunulmuştur. Sovyetler Birliği propaganda posterlerinde savaş suçları bağlamında Nazi Almanya'sının sivillere zulüm ettiği mesajı verilmiştir. Ayrıca posterlerde kullanılan kan görselleri üzerinden Alman askerlerinin sivilleri katlettiğine yönelik algı meydana getirilmiştir. Diğer yandan posterlerde Hitler'in ön plana çıkarılmasıyla Nazi rejiminin, iddia edilen Alman ordusunun savaş suçlarını desteklediği mesajı verilmiştir. Bu şekilde posterlerde savaş suçu boyutunda Nazi rejimi ve Nazizm ideolojisi de hedef alınmıştır.

Sovyetler Birliği propagandası, hazırlanan posterlerdeki sivillerin zulme maruz kaldığını yansıtan görsel göstergeler üzerinden Sovyetler Birliği kamuoyunda Nazi Almanya'sına karşı olumsuz bir kamuoyu inşa etmeye çalışmıştır. Posterlerdeki yazılı göstergeler üzerinde de Kızıl Ordu, Alman ordusuna karşı mücadeleye çağırılmıştır. Posterlerde sivillerin zulme maruz kaldığı ve katledildiği yansıtılarak, Sovyetler Birliği halkında hüznün duygusu yaratılmaya çalışılmıştır. Böylece Alman işgali altındaki sivillerin kurtarılması için Kızıl Ordu'nun daha kararlı şekilde mücadele etmesi amaçlanmıştır. Sovyetler Birliği'nin savaş suçu propagandasında Nazi Almanya'sının Sovyetler Birliği'ni işgalinin Sovyetler Birliği halkına huzur, barış ve refah getirmeyeceğine yönelik algı oluşturulmaya çalışılmış, bu aşamada korku çekiciliği tekniğinden etkili bir şekilde yararlanılmıştır. Tüm bu süreçte savaş suçu propagandası üzerinden Sovyetler Birliği içerisinde insanların Alman işgal güçleriyle işbirliği içerisine girmesinin önüne geçilmesine çalışıldığı belirtilebilmektedir.

Sonuç olarak elde edilen bulgular üzerinden Sovyetler Birliği'nin savaş suçu propagandasının Nazi Almanya'sının, Sovyetler Birliği'nde uyguladığı propagandaya yönelik karşı propaganda boyutunda önemli bir işlev üstlendiği ileri sürülebilmektedir. Nitekim Sovyetler Birliği'nin savaş suçu propagandasının, Nazi Almanya'sının işgal propagandasıyla Sovyetler Birliği halkını kendi yanına çekmesini engellemeye çalıştığı aktarılabilmektedir. Diğer yandan Nazi Almanya'sına karşılık Sovyetler Birliği'nde topyekûn seferberliğin oluşturulmasında Sovyetler Birliği'nin savaş suçu propagandasının önemli bir rol oynadığı belirtilebilmektedir. Özellikle savaş suçu propagandasının Alman ordularına karşı savaştan partizanlara yönelik katılımın artmasında teşvik edici bir etkisinin olabileceği ileri sürülebilmektedir. Çalışma, Sovyetler Birliği özelinde İkinci Dünya Savaşı'ndaki savaş suçu propagandasına ışık tutması bakımından önem taşımaktadır. Gelecek çalışmalarda İkinci Dünya Savaşı'nda farklı ülkelerdeki savaş suçu propagandalarının incelenmesini konunun daha kapsamlı olarak ele alınmasını sağlayacaktır.

### Kaynakça

- Abrahams, Fred. *Under Orders: War Crimes in Kosovo*. The United States: Human Rights Watch, 2001.
- Alamgir, Jalal and D'Costa, Bina. "The 1971 Genocide: War Crimes and Political Crimes." *Economic and Political Weekly* 46, no. 13 (2011): 38-41.
- Bloxham, Donald. "British War Crimes Trial Policy in Germany, 1945–1957: Implementation and Collapse." *Journal of British Studies* 42, no. 1 (2003): 91-118.
- Clark, Janine Natalya. "Genocide, War Crimes and the Conflict in Bosnia: Understanding the Perpetrators." *Journal of Genocide Research* 11, no. 4 (2009): 421-445.
- Çalışkan, Sadık. "Soğuk Savaş Döneminde Sovyetler Birliği'nin İsrail Karşısı Söylemlerinin Propaganda Posterlerindeki Sunumu." *Selçuk İletişim* 13, no. 2 (2020): 694-714.
- D'Costa, Bina. *Nationbuilding, Gender and War Crimes in South Asia*. The United Kingdom: Routledge, 2012.
- Donagan, Barbara. "Atrocity, War Crime, and Treason in the English Civil War." *The American Historical Review* 99, no. 4 (1994): 1137-1166.
- Earl, Hilary. "Prosecuting Genocide Before the Genocide Convention: Raphael Lemkin and the Nuremberg Trials, 1945–1949." *Journal of Genocide Research* 15, no. 3 (2013): 317-337.
- Focardi, Filippo and Klinkhammer, Lutz. "The Question of Fascist Italy's War Crimes: the Construction of a Self-Acquitting Myth (1943–1948)." *Journal of Modern Italian Studies* 9, no. 3 (2004): 330-348.
- Ginsburgs, George. "Laws of War and War Crimes on the Russian Front during World War II: The Soviet View." *Soviet Studies* 11, no. 3 (1960): 253-285.
- Golčevski, Nenad, von Engelhardt, Johannes and Boomgaarden, Hajo G. "Facing the Past: Media Framing of War Crimes in Post-Conflict Serbia." *Media, War & Conflict* 6, no. 2, (2013): 117-133.

Gordy, Eric. "Serbia after Djindjic: War Crimes, Organized Crime, and Trust in Public Institutions." *Problems of Post-Communism* 51, no. 3 (2004): 10-17.

Grunig, James E. "Public Relations and International Affairs: Effects, Ethics and Responsibility." *Journal of International Affairs* 47, no. 1 (1993): 137-162.

Hagan, John and Ivković, Sanja Kutnjak. "War Crimes, Democracy, and the Rule of Law in Belgrade, the Former Yugoslavia, and Beyond." *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 605, no. 1 (2006): 129-151.

Henry, Nicola. "Witness to Rape: The Limits and Potential of International War Crimes Trials for Victims of Wartime Sexual Violence." *International Journal of Transitional Justice* 3, no. 1 (2009): 114-134.

Jockusch, Laura. "Justice at Nuremberg? Jewish Responses to Nazi War-Crime Trials in Allied-Occupied Germany." *Jewish Social Studies: History, Culture, Society* 19, no. 1, (2012): 107-147.

Jodoin, Sébastien. "Terrorism as a War Crime." *International Criminal Law Review* 7, no. 1 (2007): 77-115.

Johansen, Robert C. "The Impact of US Policy toward the International Criminal Court on the Prevention of Genocide, War Crimes, and Crimes against Humanity." *Human Rights Quarterly* 28, no. 2 (2006): 301-331.

Jowett, S. Garthve & O'Donnell, Victoria. *Propaganda & Persuasion. The United States*: Sage, 2014.

Kerr, Rachel. "The Road from Dayton to Brussels? The International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia and the Politics of War Crimes in Bosnia." *European Security* 14, no. 3 (2005): 319-337.

Kızılcı, Serkan, & Kavuran, Tamer. "İkinci Dünya Savaşı'nda Japonya Karşıtı ABD Propaganda Posterlerinin Korku Çekiciliği Bağlamında İncelenmesi." *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi* 1, no. 3 (2019): 63-78.

- Kochavi, Arie J. "The Response to Nazi Germany's Crimes against Axis Nationals: The American and British Positions." *Diplomacy and Statecraft* 5, no. 2 (1994): 334-357.
- Kuech, Andrew. "Cultivating, Cleansing, and Performing the American Germ Invasion: The Anatomy of a Chinese Korean War Propaganda Campaign." *Modern China* 46, no. 6 (2020): 612-641.
- Labanca, Nicola. "Colonial Rule, Colonial Repression and War Crimes in the Italian Colonies." *Journal of Modern Italian Studies* 9, no. 3 (2004): 300-313.
- Levy, Albert G. "The Law and Procedure of War Crime Trials." *The American Political Science Review* 37, no. 6 (1943): 1052-1081.
- Maga, Timothy P. *Judgment at Tokyo: the Japanese War Crimes Trials*. The United States: University Press of Kentucky, 2001.
- Marong, Alhagi and Jalloh, Chernor. "Ending Impunity: the Case for War Crimes Trials in Liberia." *African Journal of Legal Studies* 1, no. 2 (2005): 53-80.
- Meron, Theodor. "The Case for War Crimes Trials in Yugoslavia." *Foreign Affairs* 72, no. 3 (1993): 122-135.
- Meron, Theodor. "War Crimes in Yugoslavia and the Development of International Law." *American Journal of International Law* 88, no. 1 (1994): 78-87.
- Mullins, Christopher W. "War Crimes in the 2008 Georgia–Russia Conflict." *The British Journal of Criminology* 51, no. 6, (2011): 918-936.
- Nemes, Irene. "Punishing Nazi War Criminals in Australia: Issues of Law and Morality." *Current Issues in Criminal Justice* 4, no. 2 (1992): 141-156.
- Nils, Christie. "Restorative and Retributive Justice in the Context of War and War Crimes." *Temida* 8, no. 4 (2005): 27-32.
- Pankhurst, Richard. "Italian Fascist War Crimes in Ethiopia: A History of Their Discussion, from the League of Nations to the United Nations (1936-1949)." *Northeast African Studies* 6, no. 1/2 (1999): 83-140.

Ratner, Steven R. “Belgium’s War Crimes Statute: A Postmortem.” *The American Journal of International Law* 97, no. 4 (2003): 888-897.

Redavantgarde. “Büyük Vatanseverlik Savaşı Konulu Propaganda Posterleri,” Erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/collection/show-collection/?themeId=8>.

Redavantgarde. “Zulüm Konulu Propaganda Posterleri.” Erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1226-fascism-imprisonment—it-is-brutality-sufferings-and-torture-.html?themeId=8>.

Redavantgarde. “Kurtarma Konulu Propaganda Posterleri.” Erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/2475-save-.html?themeId=8>.

Redavantgarde. “Faşizm Konulu Propaganda Posterleri.” Erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1830-that-s-what-fascism-brings-you-.html?themeId=16>.

Redavantgarde. “Bebek Katili Konulu Propaganda Posterleri.” Erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1867-death-to-infanticides-.html?themeId=9>.

Redavantgarde. “Esaret Konulu Propaganda Posterleri.” Erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/871-release-them-.html?themeId=8>.

Redavantgarde. “Alman Konulu Propaganda Posterleri.” Erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1860-the-german-.html?themeId=16>.

Redavantgarde. “Yenilgi Konulu Propaganda Posterleri.” Erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1938-for-the-country-soviet-beat-the-german-beat-bayonet-grenade-beat-beat-all-that-you-want-but-kill-a-prokofiev.html?themeId=9>.

Redavantgarde. “Hesaplaşma Konulu Propaganda Posterleri.” Erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1008-the-hour-of-reckoning-with-the-germans-is-close-for-all-the-evil-atrocities-death-to-the-fascists—infanticide-.html?themeId=16>.

- Redavantgarde. "Yargılama Konulu Propaganda Posteri." Erişim 22 Haziran 2021. <http://redavantgarde.com/en/collection/show-collection/1994-justice-comes-true-.html?themeId=8>.
- Rifat, Mehmet. *Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2013.
- Rivello, Pier Paolo. "The Prosecution of War Crimes Committed by Nazi Forces in Italy." *Journal of International Criminal Justice* 3, no. 2 (2005): 422-433.
- Rosenbaum, Alan S. *Prosecuting Nazi War Criminals*. The United States: Routledge, 2019.
- Russell, Bertrand. *War Crimes in Vietnam*. The United States: NYU Press, 2011.
- Salter, Michael. *Nazi War Crimes, US Intelligence and Selective Prosecution at Nuremberg: Controversies Regarding the Role of the Office of Strategic Services*. The United Kingdom: Routledge, 2007.
- Sanford, George. "The Katyn Massacre and Polish-Soviet Relations, 1941-43." *Journal of Contemporary History* 41, no. 1 (2006): 95-111.
- Santarelli, Lidia. "Muted Violence: Italian War Crimes in Occupied Greece." *Journal of Modern Italian Studies* 9, no. 3 (2004): 280-299.
- Segesser, Daniel Marc. "The International Debate on the Punishment of War Crimes during the Balkan Wars and the First World War." *Peace & Change* 31, no. 4 (2006): 533-554.
- Segesser, Daniel Marc. "The Punishment of War Crimes Committed against Prisoners of War, Deportees and Refugees during and after the First World War." *Immigrants & Minorities* 26, no. 1-2 (2008): 134-156.
- Shah, Niaz A. "War Crimes in the Armed Conflict in Pakistan." *Studies in Conflict & Terrorism* 33, no. 4 (2010): 283-306.
- Sorokina, Marina A. "People and Procedures: Toward a History of the Investigation of Nazi Crimes in the USSR." *Kritika: Explorations in Russian and Eurasian History* 6, no. 4 (2005): 797-831.

Tanaka, Yuki. *Hidden Horrors: Japanese War Crimes in World War II*. The United States: Rowman & Littlefield, 2017.

Tumber, Howard. "Journalists, War Crimes and International Justice." *Media, War & Conflict* 1, no. 3 (2008): 261-269.

Türk, Mehmet Sezai, Avcı, Özkan, Baytimur, Tuğba. "Çin Halk Cumhuriyeti'nde Sovyet Revizyonizmi'ne Karşı Kitapların Propaganda Amaçlı Kullanımı." *Türk Kütüphaneciliği* 35, no. 2 (2021): 159-182.

Wald, Patricia M. "Punishment of War Crimes by International Tribunals." *Social Research: An International Quarterly* 69, no. 4 (2002): 1125-1140.

Zgonjanin, Sanja. "The Prosecution of War Crimes for the Destruction of Libraries and Archives during Times of Armed Conflict." *Libraries & Culture* 40, no. 2 (2005): 128-144.

Zillmer, Eric A., Harrower, Molly, Ritzler, Barry A. And Archer, Robert P. *The Quest for the Nazi Personality: A Psychological Investigation of Nazi War Criminals*. The United States: Routledge, 2013.